

Stand van zaken, p. 5

Eind van dit jaar volgt een spannend moment als we met de Raad voor Cultuur het tweejaarlijkse monitorgesprek voeren. Hierin bespreken we de voortgang van de activiteiten van Huis van het boek en blikken we alvast vooruit naar de komende jaren. Een belangrijk moment want ook in de volgende subsidieperiode willen wij verder met Huis van het boek.

Helmut Salden p. 8

Ralf de Jong over de tentoonstelling 'Helmut Salden (1910-1996). A prolific lettering artist' in Antwerpen die hij op 10 september opende: 'De persoon Helmut Salden als verzorger van meer dan honderd Best Verzorgde Boeken verdient erkenning bij een breder publiek. Hopelijk zal deze tentoonstelling ook zijn weg naar Duitsland vinden, bij voorkeur naar Essen, waar het werk van deze belangrijke boek-kunstenaar en typograaf zijn begin had.'

Indrukwekkend monument voor vermisten uit Chili, p. 15

Bij het bezoek van de Chileense Maria Veronica San Martin werd *In their memory. Human rights violation in Chile, 1973-1990* uit 2012 aangekocht. Dit werk werd gemaakt om de schending van de mensenrechten in deze periode aan de kaak te stellen en herdenkt de meer dan 3550 vermisten tijdens de militaire dictatuur.

Leeslint

28/56

De vrienden van Quentin Blake: Matilda, Mr Stink en de Minpins

Professor Dupont in de keuken, uit *Cockatoos* van Quentin Blake (Jonathan Cape) © Quentin Blake, 1992

Quentin Blake (16 december 1932) begon zijn carrière als zestienjarige scholier, toen het humoristische tijdschrift *Punch* een tekening van hem publiceerde. Blake bleef in de jaren die daarop volgden voor dit magazine en andere tijdschriften tekenen. Hij wist niet zeker of hij zou kunnen leven van zijn tekenwerk en ging Engels studeren aan Downing College in Cambridge, zodat hij daarnaast verder kon gaan met tekenen. Dit werd gevolgd door een lerarenopleiding aan de Universiteit van London en een parttimeopleiding aan de Chelsea Art School. Daarna besloot hij om een aantal jaar te proberen hoe kinderboeken illustreren beviel. Zijn vriend John Yeoman schreef een verhalenbundel *A Drink of Water* waarbij Blake de illustraties verzorgde; dat werd zijn eerste kinderboek.

Techniek

Blake maakt eerst een schets uit vrije hand. De figuren ontstaan op het papier, hij gebruikt geen modellen of foto's als voorbeeld. De eerste schets is de basis voor een tweede schets, waarbij hij een lichtbak en een kroontjespen gebruikt. De onderliggende eerste schets dient vooral om de plaatsing van de afzonderlijke elementen over te nemen, de tekening wordt niet letterlijk overgetrokken om het karakter van de spontane lijnvoering te behouden. Daarna voegt hij met waterverf of krijt kleur toe. Deze methode zorgt voor de beweeglijkheid en licht chaotische sfeer in Blakes tekeningen. Quentin Blake kiest uit het verhaal vooral de memorabele momenten waarvan hij

Charlie, opa Jacob en Willy Wonka uit *Sjakkie en de Chocoladefabriek* © Quentin Blake, 1995

denkt dat de lezer ze graag wil zien en soms omdat hij ze interessant vindt om te tekenen. De krasserige, vlotte stijl met dunne zwarte lijnen en grappige details maken de stijl van Quentin Blake onmiddellijk herkenbaar.

Roald Dahl

In Nederland is Quentin Blake vooral bekend als illustrator van het werk van Roald Dahl. De samenwerking begon met de illustraties voor *The Enormous Crocodile* ('De Reuzenkrokodil') in 1978. In dit prentenboek probeert een hongerige krokodil zich te vermommen als palmboom, wip en picknickbankje om argeloze kleine kinderen te kunnen oppeuzelen. Dit ietwat gruwelijke gegeven wordt verzacht door de grappige illustraties. De laatste plaat is een explosie van warme kleuren en toont hoe de krokodil voor straf de lucht in wordt gezwiept en tegen de zon verbrandt als een sissend worstje.

Quentin Blake was een beetje nerveus voor de eerste ontmoeting met Roald Dahl, omdat de laatste toen al heel bekend was, maar ze konden gelukkig goed met elkaar opschieten. De schrijver hield ervan om 'old Quent' een beetje te plagen en de illustrator waardeerde het enorm dat Roald Dahl echt gesteld was op de tekeningen en erop stond dat er veel tekeningen in de boeken kwamen. Er wordt gefluisterd dat Quentin Blake de GVR (Grote Vriendelijke Reus) zou hebben gebaseerd op het uiterlijk van Roald Dahl.

Roald Dahls teksten en Quentin Blakes illustraties bleken een gouden combinatie te zijn. De twee werkten samen tot Dahls overlijden in 1990. Het is moeilijk om de boeken van Roald Dahl voor te stellen zonder de iconische afbeeldingen en hij maakte zelfs nieuwe illustraties voor boeken van Dahl die al eerder waren uitgegeven met tekeningen van een andere illustrator. Er zijn circa twintig boeken van Roald Dahl met illustraties van Quentin Blake. Blakes tekeningen zijn volgens Dahl de eigenlijke reden achter het immense succes van de boeken. Hij zei daarover: 'Het zijn eerder nog Quentins tekeningen dan mijn eigen beschrijvingen die figuren als de GVR, Bulstronk, meneer Griezel en de Opperheks tot leven hebben gebracht.'

Ander werk

Naast Roald Dahl heeft Blake samengewerkt met vele andere schrijvers zoals Russell Hoban, Joan Aiken, Michael Rosen en eerdergenoemde John Yeoman. Quentin Blake illustreerde meer dan driehonderd boeken waaronder klassiekers van schrijvers als Dickens, Voltaire en Beatrix Potter. Ook creëerde Quentin Blake zelf personages, onder wie Mister Magnolia ('Meester de Meijere') die maar één schoen heeft, waarbij in de illustraties een glansrol is weggelegd voor twee guitige muisjes, en Mrs Armitage ('Mevrouw Hermitage'), een excentrieke oude dame die absurde avonturen beleeft. Het eerste boek waarvoor hij zowel de tekst als de tekeningen maakte, was Patrick, over een man met een magische viool die dingen van kleur en vorm kan veranderen.

Toch zijn de illustraties niet altijd grappig en gezellig. Quentin Blake schuwt ook bloederige onderwerpen niet, zoals Assepoester in *Revoltin' Rhymes* ('Gruwelijke rijmen'), waar de prins het hoofd van een boze stiefzuster afhakt en ook de pesterijen in *Witches* ('Heksen') en *The Twits* ('De griezels') worden met genoeg in beeld gebracht. Een bijzonder ontroerend boek is Michael Rosen's *sad book* ('Verdriet'), waarin de auteur vertelt over zijn verdriet omdat zijn zoon niet meer leeft. De tekeningen tonen in kleur de vreugde van het leven en de illustraties worden grijs als de schrijver over zijn verdriet vertelt. Op een knappe en indringende wijze brengen de illustraties de emoties over en geven zij lucht aan het zware verhaal.

Zijn de illustraties bedoeld voor volwassenen of voor kinderen? Quentin Blake maakt zelf weinig onderscheid tussen tekeningen voor kinderen en voor

Quentin Blake in zijn studio © Linda Kitson, 2010

volwassenen: voor hem gaat het in beide gevallen eenvoudigweg om illustreren. Hij beleefde veel plezier aan het illustreren van de klassiekers die in Engeland zijn verschenen bij de Folio Society zoals *Fifty Fables* van La Fontaine en *The Golden Ass*. Hij noemde Charles Dickens' *A Christmas Carol* als voorbeeld: is dat nou voor volwassenen of voor kinderen? Het is eigenlijk voor iedereen.

Invloed en erkenning

Quentin Blake is vermoedelijk Englands bekendste illustrator. Boeken met zijn illustraties en zijn eigen werk zijn in talloze talen vertaald en de kenmerkende vlotte tekeningen zijn over de hele wereld bekend. Zijn stijl heeft ook diverse Nederlandse illustratoren geïnspireerd, onder wie Annemarie van Haeringen, Marit Tornqvist en Annet Schaap. Quentin Blakes illustraties hebben talloze prijzen en onderscheidingen gewonnen, waaronder de Whitbread Award, de Kate Greenaway-medaille, de Emil / Kurt Maschler Award en de internationale Bologna Ragazzi-prijs. In 1999 werd hij benoemd tot de allereerste laureaat voor kinderen, een post die is ingesteld om de bekendheid van kinderliteratuur te vergroten. Hij won in 2002 de Hans Christian Andersen Award for Illustration, de hoogste internationale erkenning voor makers van kinderboeken. In 2004 werd Quentin Blake 'Chevalier des Arts et des Lettres' van de Franse overheid voor diensten aan de literatuur en in 2007 werd hij Officier in dezelfde orde. In 2014 werd hij toegelaten tot het exclusieve Legion d'Honneur.

Matilda uit *Matilda* van Roald Dahl (1988, Jonathan Cape)
© Quentin Blake, 1988

Tentoonstelling

Voor de tentoonstelling 'De vrienden van Quentin Blake: Matilda, Mr Stink en de Minpins' werkt Huis van het boek intensief samen met House of Illustration uit Londen. House of Illustration, in 2014 opgericht door Quentin Blake, organiseert wisselende tentoonstellingen, lezingen, workshops en educatieve projecten op het gebied van illustratie en illustratoren. Het is ook de beheerder van het archief van Quentin Blake.

In de tentoonstelling in Den Haag worden circa 150 originele werken van Quentin Blake getoond. Quentin Blake geeft de bezoeker als het ware een kijkje in zijn hoofd: hij legt stap voor stap uit hoe hij op basis van een tekst een illustratie maakt. Een illustratie ontstaat niet zomaar en het proces om tot een illustratie te komen is mede afhankelijk van de auteur met wie hij samenwerkt. Op de tentoonstelling vertelt Blake over zijn werkproces aan de hand van foto's, illustraties, miniaturen en zetwerk. Daarnaast zijn er originele tekeningen te zien van bekende Roald Dahl-boeken en illustraties uit boeken van andere schrijvers. Op verschillende plekken kunnen de bezoekers, jong en oud!, zelf aan de slag om een illustratie te maken of een boekomslag te ontwerpen.

Karin Vingerhoets
Collectiespecialist Kinderboeken KB

